

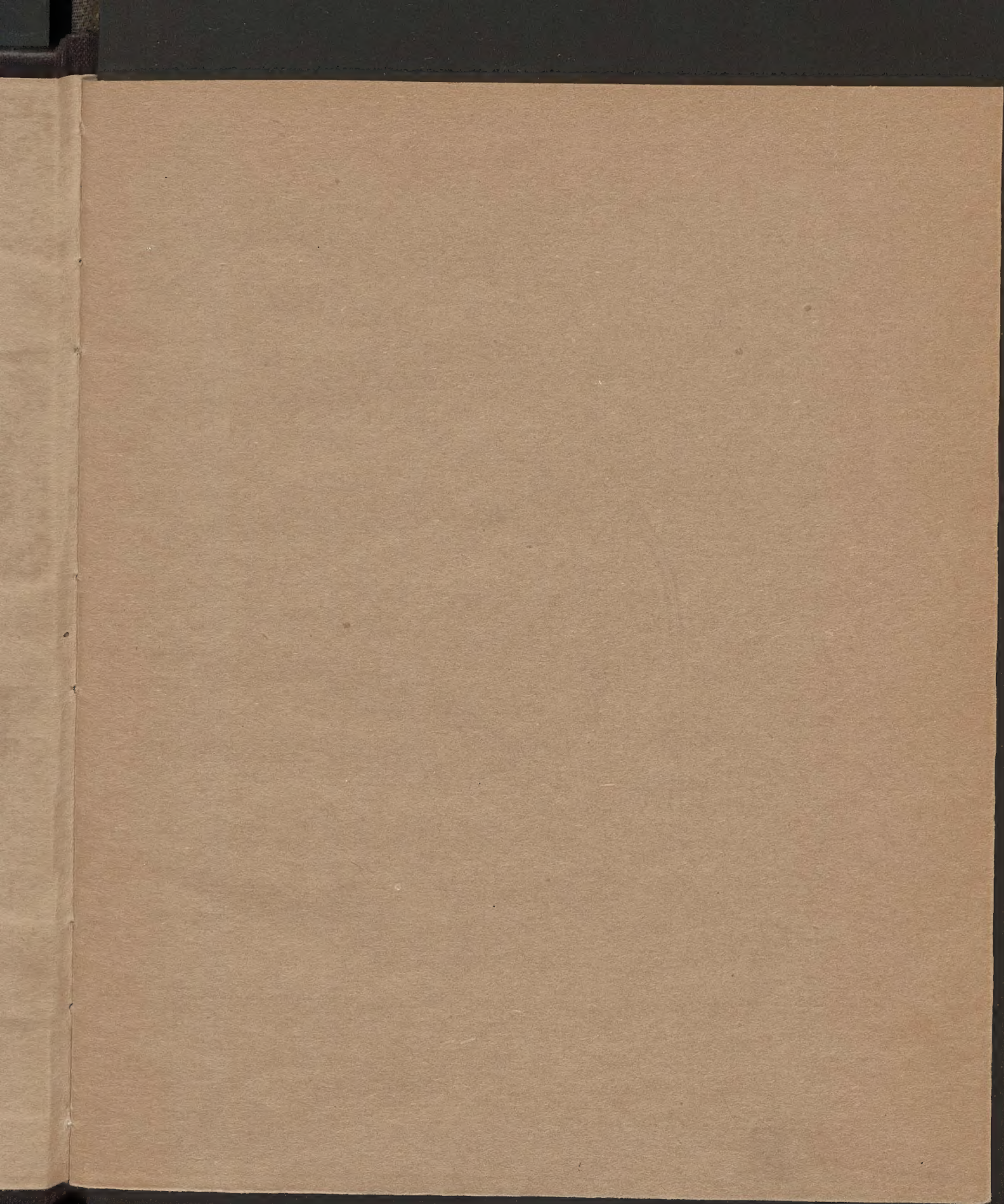
2759

Opravnice w r. 1942.

2759

2759

Uwaga.

N. Inw.

2759.

Nad użyciem światła, Okazygca
 sposob jak można w godzinie o
 kilkadziesiąt mil i więcej donosi
 wszelkie wiadomości i odbierać
 na nie odpowiedzi.

Ofiarowana

Najjasniejszemu Stanisławowi Au-
 gustowi Królowi Polskiemu bawia-
 cemu się pod tymczasem w Krakowie
 na dniu Czwartek Roku 1707

przez

Jozeffa Kromera Polaka.

z piśm. A. Inw.

[Faint handwritten signature]

[Faint handwritten signature]

(wydawca)

Julia J. Almy

Jan

m
ja
p
z
m
w
O
s
c
m
L
c
ta
s

w
bi
sp
se
m
w
di
po
w
st
da
j
ter

Epis Wynalazku odkrywającego sposób obcowania z najodleglejszymi.

Wynalazek gdy nie ślepym trafem, lecz przez rozu-
mowanie odkrytym bywa, najgruntowniej często i naj-
jasniej wytuszczoneym bydl moie przez okazywanie sto-
pni któremi postępował rozum w Wysłędeniu jego.
Ziquest Dzielopis tego wiełmi stał mi się powodem,
iż zastanawiałem się nad sposobem, którymby człowiek
w przeciągu najkrótszym czasu, mógł ha wzor mowy
obcować z drugimi nieprzytomnemi, a w znaczney od-
siebie będącemi odległości. Francuz niewiem czy dołoych
chęciach i oświadczeniu był szczęśliwym, ja Zagra-
ny Czysta Chęcia, Uwierbienia, i Najjasniejszego Króla
Pana Jego Milosierdnego Nauk Oczyszczonych odnowi-
ciela, w pierwszych Latach myślaeh nie Użutem żadny
tamy niepodobnością Zrażającą, a statym będąc wprze-
siewozgicm tą drogą mych doszedtem Upragnieni.

Elektryczność, Zwiereciadła, głoś sposoby przerrucania,
w początkowych latach mysl moie, zastanawiały, a roz-
bierał się te y tym podobne rzeczy niedotężne y mniej
spodobne do mego celu znalazłem. Pierwszą niepodobno-
ścią przez rozbiór niektórych, a iłok jeszcze porostatych
rzeczy do rozważania mniej Zrażony, na czas u Zasta-
wiwszy, Udałem się do roztrząsania narzędzi, któremi lu-
dzie cudze poymują, myśli. Wtym przekonatem się, że
po mierz y Zmysłami, Oko tylko ludzkie iest, które za po-
wiatrzną, Zienną, cześć nasze, a iład rozum Zapędra,
Stanowige mu granice w rozległości niezbedney gwiar-
dami napetrzoney. Odtąd samo tylko światło jako Z-
jstot Znaneych najydaley diatał się. Stało się przedmio-
tem rozwałg moich, i Znoszągo z mową kłomaczącą myśli.

luby promyk nadziei w mym sercu, naprzemiany ni:
szczęść, i Ożywiał się.

Mysli wyjawiają się, y poymiają, zwyczajnie przez
mowę. Mowa ustna składa się z słów czyli uchwa-
lonych znaków głosu różniących się odmianami brzmie-
nia, a jako wyobrażeń jest luba niemierna, tak i
počet słów im odpowiadać musi. I przytomnemi tylko
mowa ustna Obecnie się, pismo, uwieczniło myślących
a najodleglejszych i przytomniło sobie. W parłwiastkach
wyrazy mowy pisanej stosując się do ustnej jako
dotąd u Chinow różniące były, szeregowe wynalezienie
Liter i ich kombinacji w słowa, w wyrazach niekon-
czenie zmniejszyło pismo ułatwiło i wydoskonaliło. Li-
tery wzięte z swą lubą przez kombinację zastępują
niemierny ciąg wyrazów pojedynczych, z których każ-
dy w szeregu przywiązany jest do znaczenia swego.
Jako wynalazkiem w literaturze najszerocowniejszym
już podobno wigęcy niemożącym w doskonałości postąpić.
Wyrazy liter nie z natury rzeczy wyciągnięte, lecz
z woli i zgodzenia się ustanowione, mogą się odmie-
niać i zastępować wszelkie znaki między sobą różniące
się. Gdyby znaków tyle ile liter mowa wyciąga po-
dług woli. Wyrażać można, i natychmiast w znaczeniu
odległości rozróżniać, w ow czas mowa pisana obco-
wałibysmy z oddaleniem na Wzór ustnej, w ow czas
za rozłożeniem się, tak Obecnych po stadiach będących
w znacznym od siebie oddaleniu, daleko w krótkim bar-
dzo cześnie swe myśli zasytaćby można.

Pisma czytanie od światła zawisto, toż światło o-
gnia. Ziemskiego będąc udną z najpięknějších pora-
nych dotąd materii najprzedznej i najdalej skutku-
jących może podług woli używającego różne odmiany

za Litery sturzące Ornaczać, a te w odległościach znacznych
 natychmiast mogą być ulatane i od baczących potrze-
 gane. Podług dowodów fizycznych cał' kubiczny
 Ogień daje się widzieć Oczom ludzkim o pięć ewierci
 mili proporcjonalnego w dalszej odległości wyciągając
 zwiększenia, rzucone zaś od niego światło przebiega krys-
 talicą, prawie niemierną. Światło podlega różnym
 odmianom, sprawiając kolory w różnej barwie Okręgu
 będąc ciemnym w różnej Układzie się kształty przyjmując, zmniejsza-
 szenie lub powiększenie. Te jednak odmiany nie są tak
 mocne, jak żywe, aby mogły różnic dwadzieścia kilka
 wpręty, tatow, podług woli chcącego dostatecznie wy-
 razić, odrycie światła i jego zastona najmocniej się u-
 czuwać dają, najłatwiej się wykonywać. Atoż i to
 płynie, udeń z najprostszych sposobów wyrażania
 myśli przez litery a litery przez światła odkrywa-
 nie. Zgodziwszy się, nato iż naprzykład, raz odstoniony
 Ogień Ornacza pierwszą, dwa razy drugą, trzy razy trze-
 cią, i. t. d. Alfabetu Litery.

Gdy Ogień stanie się żywym i powiększonym przez
 czystość i dodanie materji palącej się, natężonym przez
 zebranie promieni w strony niepotrzebne rzuconych
 rozświetlonym, przez napełnianie powietrza bezpalnego
 w miejscu gdzie kaganiec gorze, Oko zaś zapatruię-
 cego się, gdy się opatrzy lunetami, naówczas podług
 Teoryi światła niezawodnych, to o czym z ustawie-
 szej na matę odległości przekonani jesteśmy, na mil
 kilka nie zawodne znajdziemy.

Noc wprawdzie tylko zdaje się temu sprzyjać wy-
 nalezłowi, atoliż jednak gdy Ogień gorzący na prost
 Oka w głębokich i ciemnych miejscach umiesci się, gdy
 z pomiedzy drzew zwieszcza w lesie przeciętym prądym.

promienie swe na obserwującego rzucac będą, gdy na
koniec Oko zapatruiącego się w ciemności także umie-
szone Opatrzne. Teleskopem zostanie nie zawodnie i
Słońce samo doświadczenia nieprzerwie. Jedna tylko
chwila grubemi chmurami i mgłami zapamroczona
jako też położona Zaslona nieprzepuszczaiąca światła
doświadczenie bezskuteczne uczynić może. Sposob o-
kazany ueden iest z najprostszych prawie bez wszel-
kiego Apparatu i wszędzie mogący się używać, ie-
dnak w Wyrażaniu końcowych Złotarsza Alfabetu
Liter dla rachuby przydatniejszej razów odstaniaiącego
się światła dość przytłudnym iest, łatwo mylnym, i
wiele czasu zabierającym. Stąd wypada potrzeba po-
prawienia go i przystosowania do Użycia prętszego i ta-
twiejszego. Sześć kaganców w szeregu Chnaeh pobu-
dynku jakewego lub w pręcie na trzech wysokich
drzewach nieco od siebie oddalonych w ten sposob
[...:] Zawieszonych, trudności wymienione uprzętną, tym
kzattem Ułożone.

Tuzze: Kagance pomienione mają jak największym jak
najrywszym świecić się ogniem, by ie łatwo obserwują-
cy widział i odmiany ich rozróżniał.

2gie: Pod trzema kagancami górą w Horyzontalnej
Linii Umieszczonemi trzy drugie niży w podobnej li-
nii horyzontalnej, a wprost odpowiadającej Wyższym
Ułożą się. Takie bowiem ułożenie do kombinacji 6
kaganców 24. Liter Ornaczaiących daie się być naj-
zdadniejszy, a do powszechnego Sposobu budowania do-
mow gdzie kagance mają się używać Najprzezniesze.

3cie: Odległości pomiędzy kagancami powinna być
tym większa im oddalony widzący iest obserwator. Bo
inaczej światło kaganców skupione różnie szych oku

w oddaleniu zapatrującemu się prezentować nie będzie.

Ute: Linia od Oka Oberwatora na płaszczynę, czyli że tak nędy, na faeyatę, budowli górę kaganec w chnack lub sporządzonych na te otworach są zawieszone prowa drona jak nędybardziey do pionowej. Zbliżyć się winna, ukończyć bowiem imby ukończyć była. Tymby. Wzgłędem Oka oddalone pomiędzy sobą kaganec bardziey w ier dne punkta świetniejcie. Tęczyła.

Ste: Miejsca kaganecow i Oberwatora tak mają być ułożone aby w prostych liniach między nimi żadney zawady, światła nieprzepuszczajacy jako i budowli ognia. Tęczy kaganecow mieszac mogącego. Uży waięcych niebyło. Tęczy miejsca przywyrze do eks perymentowania są nędybardziey.

Ote: Trzecie kaganecow w potrojeniu między sobą roz liczne mieć mogą kombinacye, z tych dwadzieścia ctery kombinacyi nędybardziey między sobą rozmieszczają. Wę orawszu. Tęczy mogą, za oznaczenie dwadzieścia cte: rech Liter, Alfabetu, jako te, tak i tamte z upodobania ułożone naprzykład w ten sposób.

Literba Pongdy:	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
Kaganec	.	..	...	...	...	...	...	...	...	...
Litery Alfabetu	a	b	c	d	e	f	g	h	i	k
Literba Pongdy:	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
Kaganec	.	..	...	...	...	...	...	...	...	...
Litery Alfabetu	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u
Literba Pongdy:	21.	22.	23.	24.						
Kaganec	...	...	...	...						
Litery Alfabetu	w	x	y	z						

Przebieg kładę z szeregiu kaganców ma mieć drzewiaki
czyli zastone, tak naprawną, aby za pociągnięciem tak
światło ukazywało się, i natychmiast się za spuszcze-
niem zasuwowało. Gdy światło na prostą głęboko w bu-
dowlę utopione będzie, w bliskich okolicach zapatru-
jący się widzieć go i jego zastonę powtarzających się
postrzegac nie będą, jeżeli zaś drzewiaki mają być
tylko zastaniające, znacznie oddalone od kaganca np.
za budowlą, w której ten goście, naprężenie będą
w prosty linii między okiem zapatrującego się i o-
gniem kagancowym, w ową czas z domu bez odmiann
zapatrującym się z bliska da się widzieć światło, i go
zastony zdaleka tylko obserwator rozpozna i czuć
będzie.

Opis Na podobieństwo klawiszów u Organu ma
być tyle Antab ile w Alfabetie znajduje się liter tak
naprzędkowanych, aby za pociągnięciem z jednego miejsca
innych kółek z dwudziestu czterech Antab jedna u
stale odpowiadająca kombinacja kaganców z umio-
w. Oznaczająca pewną porządkową Alfabetu liter,
lub spółkę, odzwierciedla się, np. za pociągnięciem pierw-
szej aby jeden kaganiec wyrażający jedno lub literę
A, odstąpił się, za pociągnięciem drugiego aby dwa
kagance, horyzontalnie, ułożone, odstąpiły się zła
czyli dwa lub litery C. Oznaczenia itd.

Opis Przedział słów zastony wszystkich kagan-
ców nieco zatrzymana a przedział sensu, tak zastony
znaczniwy przedziałona oznaczając może, Obiecszenie
zas dla przygotowania się, korespondującego przytłu-
żenie, a poprzedzające Operacyę, Otwarcie wszystkich
kaganców - Uskuteczniac może.

10ta Gdyby wyciąć nad dwadzieścia cetera liter Alfabet Wyciągał albo kombinacyi hagoncow przywrócić trzeba albo Litery pochodzącą przez porządkową, wyrażać dodając do niej jakiegocześniane, np: Litery oznaczające a mo: Zna litery a oznaczające i po wytrzymaniu na końcu ich niekrotne powtórzenie użyć.

11ta kombinacya hagoncow 1: pod c¹ 6 Wyrażona: iępiu liczbą następną alfabetu 1, 2, 3, 4, i.t.d. niż literami a, b, c, d, i.t.d. Oznaczać w ten czas bowiem różne będzie ma: Zna potęg woli użyć kture zawierające iż ta liczba w tym razie też, w innym Cwe oznacza Litery. Wtedy sami tylko mający słuch sobie komunikowany będą mogli czytać myśli Cgniem Wyrażone, inni zaś nawet używając Operacya na Liter kuryerów przenoszących listy bez ich poznania donosić i odbierać będą wiadomości.

Myśli w najkrótszych słowach zamkniętą, a słowa literami czyli raczej liczbą Alfabetową Wyrażone takoo obwieszczone i przygotowanemu z miejsca podług przepisów danych przyporządkowanego komunikować, a to pociągając z wytrzymaniem proporcjonalnym, liczbę odpowiadającą. Antaby oznaczające hagonce, na oznaczenie nowych wyrazów i na użytek do opatrzonego w podobny Apparat odpowiedz Wykładać.

Gdy w oddaleniach proporcjonalnych pomnożą się stacye, z których każda z innego miejsca obserwować i komunikować, następny będzie mógł operować, takoo przekonać się można że w oddaleniach kilkadziesiąt lub więcej mil w godzinie myśli Ludzka przesyłać można, a to użyci wspomniane stacye przy-

gotowawszy się, następnie iudna druguą karcą za iu
 poznaniem komunikować sobie będą kaganicową Liter.

Nie jeszcze cdraru zewszek mier doskonałego
 nie powstało w Literaturze, płody rozumu jak płody
 istot żywych urodziwszy się z czasem ukształt
 dojrzałości dochodzą. c. inieydy Wynalazek teory
 światła Zapewniony w pierwotnych swych doświad
 czeniach uciele nie zawodzi i niecierpi trudności
 rozum uciele nie tworliwy z przemysłem śledzącym
 Nature. Tężony Uprzątnie ie i do tej go doskonało
 ści Złota przyprowadzić w której teraz widzimy
 pismo nieśkończenie różniące się do niedoścignięgo w
 pierwiastkowych wyrażach myśli.

icy
the
o
du
3
8
0:
ym
to:
my
0:

